

RAJKO EĆIMOVIĆ (95) JE U SVIBNJU 1945., KAO 15-GODIŠNJI GIMNAZIJALAC, BIO JEDAN OD SUDIONIKA KRIŽNOG PUTA HRVATSKOGA NARODA

Jelena Jazbec

Preživio sam Bleiburg

Rajko Ećimović (95) je u svibnju 1945., kao 15-godišnji gimnazijalac iz Rovišća kraj Bjelovara, završio u koloni za Bleiburg. U Austriji je, s drugim hrvatskim civilima i vojnicima, predan partizanima te je u idućih mjesec dana bio jedan od sudionika Križnog puta hrvatskoga naroda. Sjećanja na te teške dane još su živa, a Ećimović svjedoči: "Život mi je spasila vjera moga oca". Kući se, naime, vratio upravo na svetkovinu Presvetog Srca Isusova, 8. lipnja 1945., kasnije saznajući da je njegov otac prethodnih dana molio devetnicu Srcu Isusovu za njegov povratak. Ećimović je rođen 22. veljače 1930. u Križevcima. Njegovi roditelji bili su prosvjetni djelatnici te su promijenili nekoliko mjesta svog službovanja, a pri kraju Drugog svjetskog rata obitelj je živjela u Rovišću kraj Bjelovara.

Krajem Drugog svjetskog rata, bili ste 15-godišnji učenik gimnazije u Bjelovaru. Što se događalo u vašem mjestu u svibnju 1945.?

Bilo je vrlo napeto stanje. Ne samo u Bjelovaru, nego i u okolici. Mi smo jako pratili što se događa. Čak više nismo mogli imati nastavu u gimnaziji, nego po kućama u Bjelovaru. U to je vrijeme započeo i

veliki napad avionima na Bjelovar. To je bilo svakodnevno, pa smo bili u podrumu po čitave dane. Središte Bjelovara bilo je potpuno razrušeno. To su zapravo bili engleski avioni, ali su naši bili u njima. To se dan i noć neprestano bombardiralo. Partizani su već zauzeli Viroviticu i mi smo očekivali da će oni za koji dan doći i u Bjelovar. Tako je i bilo.

Mi smo se i pripremali za taj njihov dolazak. U bjelovarskoj gimnaziji imali smo jednu veliku organizaciju mladih, koja se najprije nazivala Starčevićeva organizacija, a poslije je postala muška ustaška mladež. Mi smo se dogovorili, ako dođe do velikih borbi, mi ćemo se prethodno pokupiti iz Bjelovara i krenuti za Zagreb. Tako je bilo. Oni su zauzeli Viroviticu i krenuli su prema Podravini, odnosno, podravskom magistralom prema Koprivnici, ali jedan krak je krenuo prema Bjelovaru. Dakle, išle su dvije velike njihove kolone - jedna prema Varaždinu, a druga prema Bjelovaru. Mi smo se dogovorili dan prije toga da se navečer nađemo u bjelovarskoj gimnaziji. Bilo nas je oko 80, svi starosti 14-15 godina, i zajedno smo krenuli prema željezničkoj stanici, na vlak. Vlakom smo nekako uspjeli doći u Zagreb i tu su nas onda prebacili na Tuškanac. Tamo su nas smjestili u jednu vilu koja je iznutra bila potpuno devastirana. Valjda je netko ondje stanovao, pa se dao u bijeg i 'premetao' sve stvari, tako da smo jedva ondje prenoćili. Idućeg jutra krenuli smo na Črnomerec. Ondje smo nešto malo pojeli, neki sendvič, i nakon toga krenuli u koloni s Črnomerca u smjeru Slovenije. Bilo je to petog svibnja. To je bilo toliko svijeta na ulici da vi niste zapravo imali pregled s kime ste zapravo. Kraj vas su bili civili, vojnici raznih rodova. Poglavnikov tjelesni zdrug je bio jako pun, zatim je tu bila Crna

legija, onda ti zdругovi razno-razni, ali je tu bilo i njemačkih vojnika jako puno, bilo je Kozaka puno, tako da je to bio jedan strašan metež. Mi smo se nekako držali na okupu, da budemo zajedno, i tako smo krenuli. Avioni su nas počeli bombardirati već na izlazu iz Zagreba. Kad smo se našli blizu stanice u Vrapču, gospodin Skukan, jedan vrlo fin čovjek koji je vodio tu cijelu bjelovarsku grupu, kaže nama: "Idemo u jedan vlak." Tako smo se ukrkali u vlak i krenuli prema Celju. U Celju je bila vrlo teška situacija. Došlo je do eksplozije jednog vlaka na željezničkoj stanici, koji je bio pun municije. Oko te željezničke stanice je bilo more vojske i mi nismo mogli nikuda bježati. Imali smo pravac kojim smo išli i sva sreća, taj vlak je bio ipak malo dalje od naše kolone koja je došla iz Zagreba. Tako smo mi Celje malo zaobišli i krenuli dalje. Zapravo su dvije kolone koje su se kretale iz Celja bile naše. Jedna je išla prema Mariboru, a druga prema Savinjskoj dolini. Ja sam bio u ovoj prema Savinjskoj dolini. Ova koja je išla prema Mariboru, jako je loše prošla. Naišla je na mnoge zapreke, među ostalim, na partizane koje su nastojali razoružati, međutim, to je bilo toliko svijeta da nisu uspjeli. Mi smo pak uspjeli doći do Savinjske doline. To je jedan veliki prostor i čitava ta dolina bila je puna vojske, civila, žena, djece. Tu smo dočekali večer. Navečer smo ponovno krenuli dalje. Bila je tu jedna kozja staza uz samu rijeku Savinju koja je vodila na Savinjske Alpe. Tu smo hodali par sati i bilo je više tragičnih trenutaka koji su mi se urezali u pamćenje. Ispričat ću vam jedan. Neke žene cijelim su putem držale u naručju svoju djecu, staru svega nekoliko mjeseci ili godina, i kada ih više nisu mogle nositi, bacile bi ih u rijeku Savinju. To je bilo

jako teško gledati, ali tih slučajeva je bilo, posebice na tom izlazu iz Savinjske doline, dosta.

Kada smo popeli na najviši vrh, vidjeli smo da se na lijevu stranu ide za Austriju. Mi smo se postrojili i krenuli rano ujutro na taj prijelaz Slovenija - Austrija. Kad smo došli u Austriju, opet smo naišli na more vojske. Tu su bili Bugari, Rumunji, Rusi, Englezi... Htjeli su nas zaustaviti da se predamo, ali to nije uspjelo jer mi smo svi bili naoružani. To je čak bilo i malo teže naoružanje, recimo, strojnice, što nije bilo lako nositi.

Dakle, Englezi su vas htjeli prisiliti na predaju?

Svi su nas prisiljavali. Išli bi koji kilometar i odjednom nam kažu: "Stanite! Vi se morate predati!" A mi kažemo: "Ne, nećemo se predati, idemo dalje dok ne dođemo do Bleiburga." U Bleiburgu su nas dočekali samo Englezi. Tražili su da položimo oružje, što smo mi i učinili. Jedino su oficirima uspjeli ostaviti revolver, tako da su oni došli u Bleiburg, na bleiburško polje, sa svojim naoružanjem. Tamo smo se zadržali desetak dana. Nitko nije vodio brigu hoćemo li imati vode i hrane. Mi smo čekali što će se dogoditi. Željeli smo ići za Italiju. Nadali smo se da ćemo to dočekati, ali je to bilo jako teško.

Onda je od Engleza stigla ponuda da vas kamionima prebace za Italiju, zar ne?

Tako je. Oni su nas obavijestili: "Vi sutra idete za Italiju." Mi smo u tome trenutku, bez obzira na situaciju, bili čak i malo veseli i vedri jer to je upravo ono što smo

htjeli. Rano ujutro dolazi oko dvadeset engleskih kamiona, a između svakih pet do deset kamiona, jedna njihova borna kola. I oni nas ukrcaju, u svaka kola po jedno šezdeset nas, i tada je cijela kolona krenula na put. Mi u tom trenutku nismo znali idemo li zaista za Italiju. Nakon kojih sat vremena vožnje, odjednom u ovom kamionu u kojem sam bio ja, netko kaže, gledajući kroz prozor: "Pa ovo je staza kojom smo mi i došli. Nama je to poznato." Nakon kratkog vremena, cijela kolona se odjednom zaustavi. Nismo znali što se događa. Kamion po kamion je išao dalje naprijed i tako na red dođe i onaj u kojem sam bio ja. Pogledamo - željeznička stanica Dravograd. Nakon kojih pet minuta došli smo na jedan prostor, s jedne strane su bili Englezi, a s druge partizani. I Englezi kažu: "Svi izađite!" Mi smo izašli. U tom kamionu bila su i dva mlada dečka koji su bili u ustaškim uniformama, oficiri. Ja mislim da su imali oko 25 godina. Jadnici, oni nisu čak ni skinuli kapu koju su imali, šilt kapu ustašku. Kad su oni vidjeli da se ovdje nalaze i partizani, oni su izvadili pištolj i ubili se i jedan i drugi. To je bilo jako teško za vidjeti. Naime, najtragičnije je bilo to što nitko nije mogao promijeniti svoju uniformu. Niste mogli ni ostaviti svoju odjeću u vagonu jer su oni odmah nakon što smo mi izašli, sve prekontrolirali. Nas su odmah preuzeli partizani i odveli na prostor željezničke stanice. Tu smo izgubili svaku vezu s ovima koji su bili iza nas. U koloni smo tako stajali i čekali što će se dogoditi. Bilo je to oko 7-8 sati navečer. I tada dolazi jedan veliki vlak s teretnim vagonima i mi se polagano svi ukrcamo u te vagone. Kad je vagon bio pun, oni su ga zatvorili i vlak je tako u noći krenuo dalje, a da mi nismo znali kuda on ide. Stalno smo razmišljali kamo nas to

voze. Vožnja je trajala po prilici sat i nešto i nakon toga smo trčećim korakom krenuli kroz Maribor do njihovih kasarni. Njihove kasarne, koje su se nalazile malo izvan Maribora, to je još Austro-Ugarska gradila. Tu su nas smjestili u jedno ogromno dvorište. Nas je bilo strašno puno, i civila i vojske svih mogućih rodova. Ušli smo i gledali se što sada i kuda sada. Čekali smo nekoliko sati i odjednom vidimo da su iz jedne zgrade izlazili partizani, po trojica, sa stolom i dva stolca. Oni su to razmjestili po tom velikom dvorištu i sjeli. Nas su odmah svrstali u redove. Bilo je tu desetak redova i mi smo iz tih redova dolazili do stola, rekli svoje ime i prezime, pitali su nas gdje smo služili vojsku, i kada smo im dali sve te podatke, oni su nas svrstali ili među domobrane ili među ustaše. Ja sam imao tu sreću da su mene smjestili među domobrane jer sam na sebi imao uniformu koju su nam dali na Tuškancu, ali ona nije imala nikakve oznake. Rano ujutro krenuli smo s tom velikom kolonom pješice prema Hrvatskom zagorju. Najprije prema Ptuju, dakako, bez vode i hrane.

Dakle, niste dobili ni hranu ni vodu. Kako ste izdržali taj put?

Morali smo izdržati. Tko nije izdržao, taj se maknuo sa strane, ali je automatski bio strijeljan. Mi bismo samo čuli pucanj, znali smo što se događa. Ako netko nije mogao hodati, mi bismo mu pomogli, pridržali ga, samo da ga ovi ne ubiju. Kad smo se približili hrvatskoj granici, onda smo imali jednu drugu situaciju. Primjerice, dolazili smo u Virje i čitavo mjesto je već bilo na nogama jer su oni čuli da dolazi kolona. Ispred svake kuće je bio postavljen jedan štokrl na kojem bi bio kruh, slanina, kanta

vode, ali ova banda koja nas je pratila, oni su to jednostavno prevrnuli nogom. Dakle, od toga nismo ništa imali. Međutim, ljudi su bili tako uporni, pa su se vratili u kuću, otvorili prozore i kroz prozor nam bacali hranu, vodu dakako nisu mogli, tako da je ta hrana ipak dolazila do naše kolone. Ja sam imao, ako mogu to tako reći, sreću. Jedna žena je iz kuće bacila kruh i on je išao upravo prema meni. Ja sam ga primio, ali nisam znao da je stražar kraj mene. Kad je vidio da sam ja primio kruh, uzeo je pušku i s kundakom me opalio po nozi, tako da je meni kruh pao na pod. Ja sam ga htio podići, ali on je viknuo: "Nećeš to podići! Idemo dalje!" Nakon Virja išli smo Podravskom magistralom do Koprivnice. To je, razumije se, bilo veće mjesto, ali je, iznenađujuće, bilo u potpunosti prazno. Oni su svi spustili rolete. Vi niste mogli vidjeti nijednog čovjeka. Kako smo se približili središtu grada, vidim da nas promatra jedna ženska osoba i shvatim da je ona meni poznata. Inače, ja sam u Koprivnicu često dolazio jer je moj stric bio tamo profesor. Kad smo došli još bliže, ja vidim da je to moja sestrična. Ona je promatrala koronu, ali ja joj se nisam mogao javiti jer bi to bilo jako opasno. To mi je jako teško palo, što nisam smio pozdraviti svoju sestričnu. Nakon Koprivnice, dolazimo blizu Virovitice. Tu su nas stavili na livade da spavamo. Rekao bih da je to već bio kraj svibnja. Mi smo tu stajali jedno dva dana. U noći su dolazili njihovi oficiri i ispitivali ima li li koga iz Koprivnice, ima li koga iz Bjelovara, ima li koga iz Osijeka... Ljudi su se javljali, misleći da idu među svoje. Oni su ih čak poticali: "Pa idete među svoje, javite se." Međutim, kad bi se javili, više se nikada nisu vratili. Pred jutro tako jednom dolazi oficir u uniformi. Mrak je još bio, ali

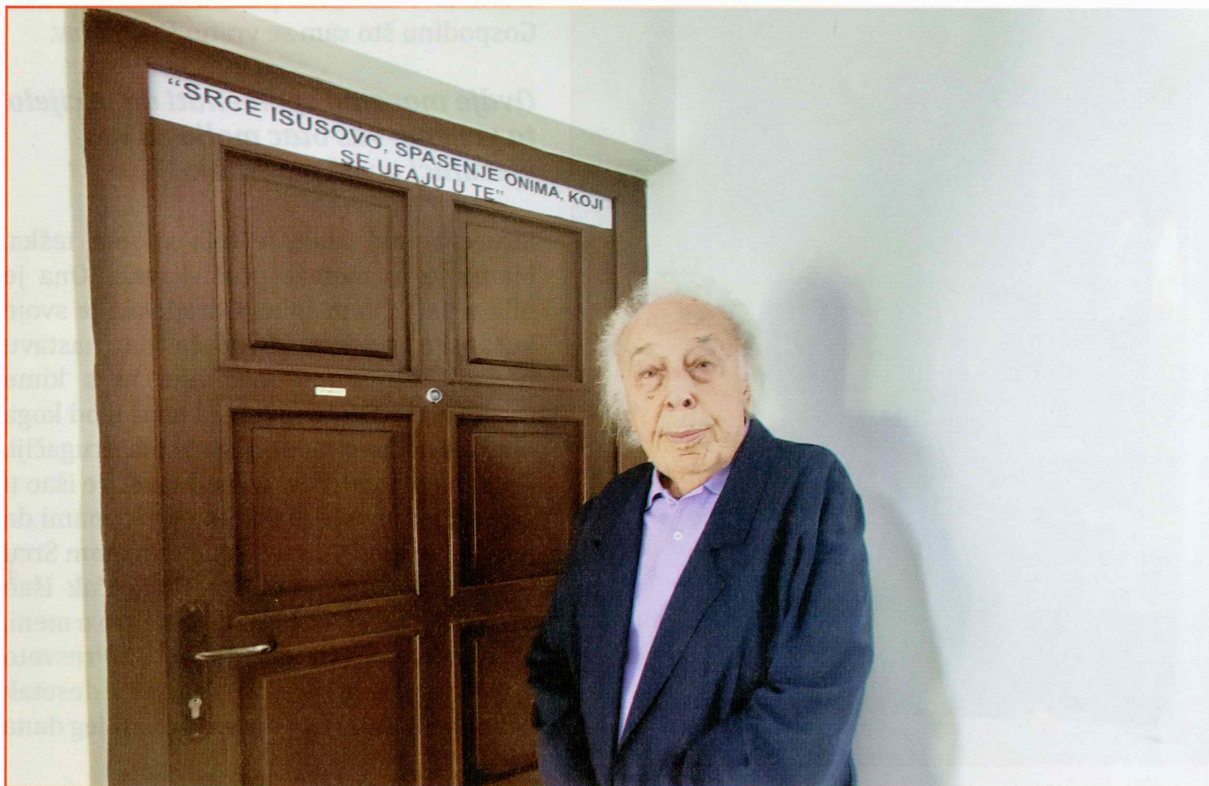

on je imao svjetiljku i svijetlio je malo te ljude oko sebe i gledao ih. Odjednom vikne: "Ima li ovdje koga iz Bjelovara?" Ja sam bio u dilemi javiti se ili ne. Ali se ipak javim, kažem: "Ja sam iz Bjelovara." On dolazi do mene i pita jesam li baš iz Bjelovara. Kažem da sam iz jednog susjednog sela, Rovišća. Pogleda me i kaže: "Pa ja imam brata u Rovišću." Pitam ga kako se zove, kaže on Pantlek. Kažem: "Ja gospodina Pantleka poznam. On je sagradio u Rovišću mlin na učiteljskom zemljištu. Moj otac je bio predsjednik Učiteljskog zbora i on mu je zapravo ustupio to zemljište. Ja njega i cijelu njegovu obitelj jako dobro znam." On mene gleda, i kaže: "Vi ćete ovdje ostati dva dana. Ja ću se motorom odvesti u Rovišće, posjetiti brata, i reći ću mu da sam ja tebe ovdje sreo." On je zaista otišao u Rovišće i rekao bratu da je učiteljev sin u koloni, a brat

njemu kaže: "Nas dvojica smjesta idemo do njegove kuće da kažemo roditeljima da im je sin tamo." I to su učinili. Moja mama je uzela malo špeka i kruha i dala mu da mi odnese. Iduće jutro on ponovno dolazi među kolonu i kaže mi: "Spremi se, ideš sa mnom." I ja idem za njim, on dođe do jednog kamiona i kaže mi: "Evo, ti ćeš ući u taj kamion, on vozi vaše koji su iznemogli u Varaždin i tamo ćeš se smjestiti u bolnici." Ja sam tako smješten u Varaždinu, dok je cijela moja kolona krenula dalje za Osijek i dalje za Banat. Bilo im je jako teško.

Kako su izgledali vaši dani u Varaždinu?

Tamo sam bio u bolnici, smjestili su u sobe i po dvadeset nas, i uvijek su nam slali te komesare da nam drže predavanja o tome

kako dolazi novo, bolje vrijeme za sve nas. Meni je nekako već bilo svega toga dosta i baš mi je bilo teško. Jednoga dana spustim se ja s drugog kata, gdje sam bio smješten, do glavnog ulaza, i gledam tko ulazi. Odjednom uđe pet partizana obučених u engleske uniforme. Ta skupina odjednom zastane, jedan od njih izađe, pogleda me i upita: "A što ti, Rajko, radiš ovdje?" I ja shvatim da je jedan tatin bivši učenik. Štoviše, moj je otac čak bio krsni kum njegovom djetetu. Ja mu ispričam kako je to sve bilo i on mi kaže: "Mi ćemo sada otići u Komandu grada Varaždina i zamoliti komandanta da te odmah puste kući jer ti nemaš ovdje što raditi." On je tamo objasnio da sam ja učiteljev sin koji se našao na

krivom mjestu u krivo vrijeme i tako sam ja dobio objavu da mogu ići kući. Spakirao sam ono malo stvari što sam imao i oni su me otpratili na stanicu. Vlak je krenuo, a ja sam im dugo mahao. Kad sam došao u Rovišće na željezničku stanicu, dvoumio sam se oko toga hoću li svoje kuće ići središtem sela ili stazom ispod. Ipak sam se odlučio za ovu sporednu stazu jer sam bio tako loše obučен da mi ne bi bilo ugodno kad bi me ljudi takvog vidjeli. Hodao sam dva kilometra do kuće, prošao naš voćnjak, zatim šljivik i onda ušao u dvorište. Na ulazu u kuću vidim svoga malog brata Marijana kako se igra. On se okrene, vidi me i vikne: "Mama, evo Rajka!" Tata i mama dotrče u dvorište i to je za mene bio jedan iznimno emotivan trenutak. Grlili smo se, ljubili, to je trajalo neko vrijeme, a onda je otac rekao: "Ne, ne idemo u kuću. Idemo svi u crkvu." I tako smo pošli u crkvu zahvaliti Gospodinu što sam se vratio živ i zdrav.

Ovdje moramo spomenuti da je cijelo to vrijeme vaš otac molio za vas, vjerujući u vaš povratak.

Situacija kod kuće je bila veoma teška. Mama je to najteže proživljavala. Ona je bila u psihičkom šoku. Odrađivala je svoje kućanske poslove i održavala nastavu u školi, ali mimo toga nije ni s kime razgovarala. Samo je čekala hoće li od koga doznati nešto o meni. Tata je bio drugačiji. On je bio dosta žilav, svakodnevno je išao u crkvu i jednom je prilikom otkrio mami da je odlučio moliti devetnicu Presvetom Srcu Isusovu za moj povratak. On je čak išao skroz do Zagreba ne bi li doznao što o meni, ali nikakve vijesti nije dobio. Uz Presveto Srce Isusovo, utjecao se zagovoru desetak svetaca i budućih svetaca. Posljednjeg dana

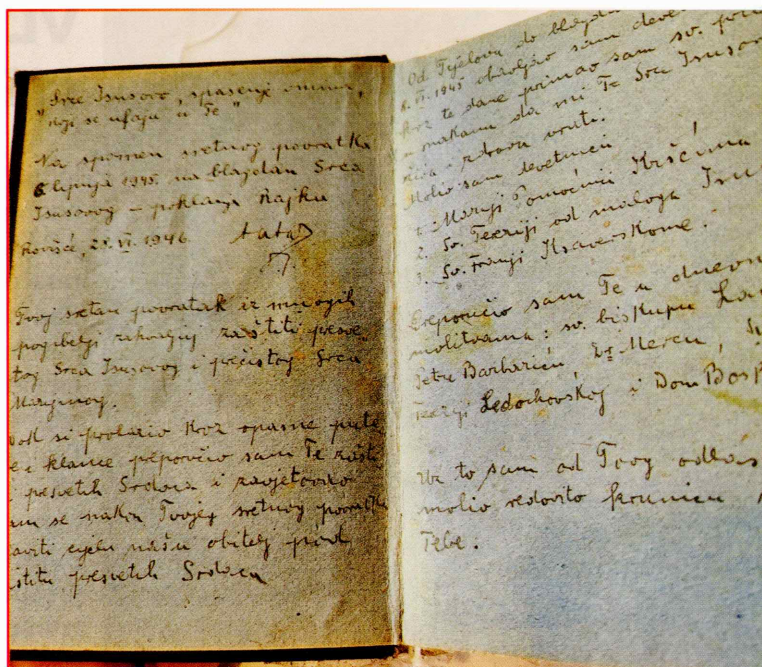

devetnice rekao je mami: "Rajko će se vratiti." I na samu svetkovinu Presvetog Srca Isusova ja sam se vratio kući. Zato danas u svome stanu imam slike Presvetog Srca Isusova, a iznad ulaznih vrata natpis "Srce Isusovo, spasenje onima koji se ufaju u te." Nakon godinu dana naš je otac cijelu našu obitelj Posvetio Presvetom Srcu Isusovom i tom prigodom darovao mi je molitvenik u kojem je zapisao sve ono duhovno što je činio tijekom mog izbjavanja.

Kako je dalje izgledao vaš život?

Školovanje sam nastavio u Križevcima, a kasnije otišao na studij glazbe u Zagreb. Pisao sam razne udžbenike, za svoj rad dobio i razna priznanja, a jedno od najdražih mi je Nagrada "Ivan Filipović" koju dodjeljuje Republika Hrvatska i predstavlja najviše priznanje djelatnicima u odgoju i obrazovanju. Posebno sam se angažirao u tamburaškoj glazbi, pa sam za svoj rad dobio i "Zlatnu tamburicu". Idem redovito na svete mise u svoju župnu crkvu svetog Josipa na zagrebačkoj Trešnjevki, ali nedjeljom sam uvijek u Bazilici Srca Isusova u Palmotićevoj ulici, u 11 sati. Kad sam tamo, osjećam nekakvo olakšanje i neizmjernu zahvalnost, jer da nije bilo očeve pobožnosti Srcu Isusovu, ja sigurno ne bih izdržao sve to što sam prošao 1945. godine.

Srce Isusovo, spasenje onima koji se ufaju u te
Sretan povratak iz mnogih pogibelji zahvaljuj zaštitu
Presvetog Srca Isusova i Prečistog Srca Marijina.
Dok si prolazio kroz opasne puteve, preporučio sam
te zaštitu Presvetih srdaca i zavjetovao se nakon
tvog sretnog povratka staviti cijelu našu obitelj pod
zaštitu Presvetih srdaca. Od Tijelova do blagdana
Srca Isusova 8. lipnja 1945. obavljao sam devetnicu i
kroz te dane primao svetu pričest, u nakanu da mi te
Srce Isusovo živa i zdrava vrati. Molio sam devetnicu,
također, Mariji Pomoćnici kršćana, svetoj Tereziji od
Malog Isusa i svetom Franji Ksaverskom, preporučio
sam te u dnevnim molitvama doktoru Ivanu Merzu,
biskupu Langu, Petru Barbariću, svetoj Mariji Tereziji
Ledóchowskoj i don Boscu. Uz to sam od tvog odlaska
za tebe redovito molio kronicu. Ne zaboravi nikada
tvojih moćnih zaštitnika, naročito u nevolji, a primanje
presvetog Tijela Kristova bit će ti uvijek najveća
okrpja i dat će ti najviše snage da sve što te u životu
snađe, uzmogneš prebroditi. Nikada neka ti ne prođe
dan da nisi u čast Presvetog Srca Isusova i Prečistog
Srca Marijina izmolio jedan "Oče naš", "Zdravo,
Marijo" i "Slava Ocu".

Na dan posvete, na blagdan Srca Isusova, 28. lipnja 1946.